

šolstvo mora postati vsem slojem, poštenjakom kakor propalica up na boljšo bodočnost; bode naj ona plapolajoča zastava, okolu katere se zbirajo najblažji ljudje iz vseh stanov in pod katero naj korakajo nepregledne množice zemljanov v srečo in blagost. Šolstvo noče pogina, temveč rešitev; ne želi smrti, marveč vstajenje; ne vošči črnjav, ampak jasno ozračje; ono ni in ne mara biti breme, ker je sladek jarem, ki daje lastniku veljavo v sedanjosti, bodočnost pa mu oblaži s časnimi in večnimi zakladi, v katerih je neizcrpna življenska moč in vrednost. Glejmo, da bode šolstvo briljant brez pege, zakaj le v dobrem šolstvu vidimo zagotovilo prekrasnemu rodu na trajen obstanek in srečno prihodnost. Ne letaj pa učiteljstvo preveč za ideali, da ne pade, kakor oni, ki je gledal zmirom kvišku, se spodtaknil ob kamen ter si razbil zobe; pred očmi imej, da učimo podložnike za srečno bivanje na zemlji in za blaženo večnost, kar ne stori noben drug stan na svetu. Zato nam je pravico vselej in proti vsakomur braniti; nikoli ne smejo videti vzgojitelja, kateri bi se uklonil krivici; če stojiš, stoj častno; ako padeš, padl častno!

Postopati nam je blago, plemenito; ne maščujmo se nikoli; maščevanje pristojna surovežu, a nikdar dobremu vzgojiteljskemu srcu; ako bi nas tudi kaki bučki proglašali za neumneže ali kratkovidneže, ne dajmo se premotiti ter izpeljati na maščevalno torišče. Družba nam bodi blag, veljaven mož, a ne vsilujmo se nikomur in ne pečajmo se z veternjakom, kateri jadra z nami, dokler mu to koristi, a se obrne pri prvi preskušnji, zapusti nas ter strmečemu občinstvu kaže naše slabosti skozi povekševalno steklo. Javna tajnost je, da pri mogočnejših narejajo iz napak kreposti, pri revežu pa iz kreposti napake. Varujmo se zapravljalcev radi nalezljivosti in zbog tega, ker nam ne nese, da bi z njim pohajali krème, kjer je sedaj težišče javnemu življenju; skušajmo spraviti to težišče v šolo in velike zasluge si pridobimo samo s tem činom. Zapravljalnost je bil in bode črv, kateri gotovo spodjé Tebe z družino vred, zato se ga je varovati v isti meri, kakor se je vaditi štedljivosti. Kdor ne štedi, ni za napredek, in sami lahkoživci bi bili svet že davno pognali v temo, kjer bi se slisal le jok in škripanje. Ljubši nam mora biti po smrti smehljajoč dedič, kakor proklinjajoč sorodnik!

Obleko imejmo čedno, a sme biti tudi zakrpana, saj krpa vzdrži grad; nikoli pa naj ne bo zapravljalna, ker učitelj ni „gigerl“, a eno obleko za posebne slovesnosti le imejmo lepo, kdor more — baronsko, da bode sto goldinarjev na njem kadar jo obleče. Postopajmo povsod previdno ter ne iščimo prijateljev ondi, kjer jih dobiti ne moremo in ne zanašajmo se na varstvo v naši službi po onem reku: „Dostojanstvo je tisti plašč, kateri neumnost najbolje pokrije!“ V svoji službi bodimo natančni in pravični, kakor zlatna tehtnica; učimo v besedi ter kažimo v dejanju, da čim višje kdo stoji, tem bolj mu je paziti, da se v njegovem področju ne gode podložnikom krivice, katere morajo roditi le slabo sadje, ker so slabega izvora. Prijazni le bodimo z vsakim, pa brez dobrikanja, a pobratimstva se ogibajmo, ker se pogosto preveč tirja od pobratima; izdajice ne postanimo nikdar, to je prepodlo za učiteljstvo; ako zapaziš pogrešek na svojem tovarišu, zakrij ga, pa ne s plaščem krščanske ljubezni, kateri odgrne vsak vetrič, temveč z žuljavo bratsko roko, katere ne odmakne nobena žerjavica. Podpirajmo koristne naprave po svojih močeh, tudi kmetijskim

zadragam ne bodimo načelno nasproti, one koristijo ljudstvu, iz katerega smo izšli, posebno, če so dobro vpeljane. Prav pridno obiskujmo čitavnice in bralna društva, ker nam pomagajo izobraževati drage domačine; to so naši tovariši in svetovavci, ker nam podajajo raznih časnikov v izobilju, kojih drugje ne dobimo. Namesto drugam, zahajajmo v čitavnico prebirat, a ne površno, marveč korenito, tako berivo nam razširi obzorje. Izborno veliko čtiva imamo nakopičenega po okrajnih učiteljskih knjižnicah, te je zelo marljivo izrabljovati in učiteljstvo na knjižničnem mestu naj prebere vse njene spise; to bo dalo naši izomiki znanstveni in družbeni zadnji blesk ter jo popolnilo s tako silo, da nam bo tekmovauje z drugimi stanovi postalo igrača. Pri vsem početju pa nam ne izgini izpred oči naša družina. Za njo moramo skrbeti! Trudimo se biti vzgledni očetje, zakaj oče postati je lahko, a oče biti je težko. Ne mislimo, da zabuhel obraz, okrogel trebušček, pravcato kurje grobišče darujeta oseben vpliv in osebno čast, ter ne ravnajmo po trditvah nekaterih modrijanov, da oče ni dolžan stiskati in skladatai otrokom kupov zlata, katero po njegovi smrti sinovi zopet razbrskajo. Glej kokljo! Po mučnem iskanju dobi sestradana in suha kup kaše, veselo pokliče svoje kebecke in sedaj še le dvigne glavo visoko ter majestetično čuje nad mladiči, dokler ji pozobljejo vse. Opazuj smreko! Raste, rodi ter premine in še v poginu s svojo trohljivostjo živi in krepí svoje potomce naokolu. Opazujmo vrelec. Bistra vodica vrvra izpod pečine, beži namakat travnik, hiti jačevat potok, kateri mu vzame celo ime, ako ga je imel. Vsa priroda nam kaže, kako nam je delovati in človek, kateri je kulturno bitje in več kot živali, rastline in rudnine, vendar-le biva na zemlji in na njo mu je tudi gledati, drugače mu se zgodi, kakor onemu, ki je zija vedno kvišku. Zgradimo svojcem trdno zavetje, da bodo obstali tudi, ako bi nas kedaj zmanjkalo, to je naša dolžnost in s takim ravnanjem olajšamo sebi in svojcem življenju, domovini in hvaležnemu slovenstvu pa vršimo dela, za katera nas z zemsko vrednostjo plačati ne more in katerim bodemo prejeli izplačila še le v nesmrtnosti.

Jezikov nauk v prvem šolskem letu.

(Jakob Dimnik.)

9. vaja.

e — e.

Eva.

Adam in Eva.

(Pripovedka.)

Adam je bil prvi človek. Nekoč dá Bog Adamu trdno spanje in mu vzame eno izmed njegovih reber. Iz rebra naredi ženo. Ko se Adam zbudi, pripelje mu Bog ženo. Adam se razveseli ter ženo imenuje Eva, t. j. mater vseh živih.

Adam in Eva sta v raji prav srečno živela. To je bilo prelepo življenje. Gledala sta v obličje svojega Stvarnika in se pogovarjala s svojima angeljema varuhoma. Razumela sta govorjenje živalij in vseh drugih rečij, katere dandanes smatramo neživimi. To je bilo pač veselje, sprehajati se ali potovati. Povsod so ju živali, cvetice i. t. d. prijazno nagovarjale. Po dnevi jim je kazalo

pot svetlo solnce, a po noči blede luna. Ako sta zgrešila pot, vprašala sta vsikdar solnce ali luno.

Ostala pa nista vedno dobra, ampak jedla sta, zapeljana od kače, od prepovedanega sadú. In zgodilo se je, kakor beremo v sv. pismu: Ljubi Bog je spodil prva človeka v daljni svet. Ljubi Bog je bil zaradi tega tudi tako žalosten, da je raj vzdignil v nebesa. Sedaj je tam, kjer je bil poprej raj, puščava.

Adam in Eva sta bila Bogu nepokorna. Za vsako nopokorščino sledi kazen. Adam in Eva sta bila tudi hudo kaznovana. Nič več nista gledala v obličje svojega Stvarnika. Nič več se nista mogla pogovarjati s svojima angeljema. Le-ta ju sicer nista zapustila, a ostala sta jima nevidna. Poprej sta imela vsega v obilosti, a sedaj sta morala v potu svojega obraza priboriti si svoj kruh. Govorjenja živalij, rastlin i. t. d. nista več razumela in postale so jima sovražne. Najhujša kazen pa je bila, da sta morala umreti; in zaradi prvega greha, ki sta ga storila prva dva človeka, moramo trpeti tudi mi, zakaj:

Vse na svetu mora umreti,
vse za prvi greh trpeti.

Uganka.

Kdo ni imel ne očeta ne matere?

Iskanje glasu; pisana in tiskana črka kakor v prejšnjih vajah.

Samoglasniki.

Sedaj poznajo otroci vse samoglasnike; seznaniti se morajo s pojmom „samoglasniki“ in tudi naučiti se jih morajo na pamet.

Učna pot. „Angelj varuje pridne otroke“. (Se izpelje na podstavi pripovedke „Angelj varuh“ pri črki „a“. Koliko besed ima ta stavek? Za vsako besedo bomo naredili črto. Katero besedo pomeni prva črta? Druga? itd. Katere znane glase slišiš, če izgovorim besedo „angelj“? Katere glase slišiš čisto, glasno in razločno? (a, e) Pod prvo črto bodem naredil za ta dva glasa po eno zvezdico. Kateri glas slišiš za „a“? Ali se ta tudi tako glasno in razločno sliši? Za ta glas postavimo pod črto piko. Prav tako se postopa tudi z drugimi besedami v stavku. Katere glase smo v teh besedah lahko, glasno in razločno izgovorili? Imenuj jih! Pomnite: Glasovi, ki čisto doné, ki se sami glasé, so „samoglasniki“. Glas „a“ je samoglasnik. Tako se postopa tudi z e, i, o, u. Kdo zna naštetih samoglasnike, ne da bi pogledal na tablo.

Pomlad.

(Glej Slavček I. stran 181)

(Dalje prih.)

Književnost in umetnost.

Vzgoja in omika ali izvir sreče. (Neobhodno potrebna knjiga za vsakega človeka, kateri se hoče sam lahko in hitro navaditi vsega potrebnega, da more sebe in druge blažiti in prav olikati.) Spisal po najboljših virih in navodilih Jožef Valenčič. Prvi natis. V Ljubljani, meseca junija 1899. Založil in na svetlo dal pisatelj v Ljubljani, Stari trg št. 4. Tiskala „Narodna Tiskarna“. Str. 254. Cena 1 gld. 80 kr. (S pošto 10 kr. več.)

Tako je naslov lepi knjigi, ki je — kakor povdarja „Lj. Zv.“, nekaj konglomerat pedagogike, etike, in „bon

tona“ ter v prav poljudnem, a v lepi slovenščini pisanem jeziku poučuje o taktnem in slikanem vedenju za vse prilike v človeškem življenju. Prvi del obsega moralno duševno vzgojo, drugi del нравstveno družabno omiko. Za vse stanove in za važna opravila v človeškem življenju ima lična knjiga mnogo zlatih nauk. Mična in poučna vsebina knjige je razdeljena v tri dele, 22 poglavij in 152 §§. V § 40. govori tudi o spoštovanju in hvaležnosti do učiteljev in učiteljic. Med drugim pravi v tem §: „Nobena dobrota ni tedaj tako velika in tako srečonosna kakor poduk, omika in olika, a tudi nobeno opravilo ne muči tako potrpežljivosti, kakor podučevanje, potemtako se učitelji in učiteljice res najkoristnejši ljudje; učitelji so pravi odgojitelji ljudi in najpožrtvovalnejši pospešitelji sreče..... Ker enake knjige Slovenci še nimamo, zato in pa zaradi nje res poučne vsebine jo prav toplo priporočamo slovenskemu učiteljstvu in hkrati prosimo, da to novo knjigo širi med našim narodom in jo v ta namen najtopleje priporoča vsem boljšim in srednjim stanovom.“

Ivan Cankar: Vinjete. Znani mladi in nadarjeni slovenski pisatelj Ivan Cankar je zbral pod tem naslovom več črtic in novelic. Vsebina 325 str. obsegajočega zvezka je ta-le: Tisti lepi večeri. O človeku, ki je izgubil prepričanje. „Mož pri oknu“. Gospod davkar se je zamislil. Na večer. Marta in Magdalena. Pismo. Poglavje o bradavici. Nina. A jaz pojdem. Glad. Mrtvi nočejo. Čudna povest. Brez prestanka. Matilda. O čebelnjaku. Ada. Literarno izobraženi ljudje. Jedna sama noč. Julija. Signor Antonio. Iz sramotne družine. Jadae. Ti sam si kriv. Človek. Original. Moja miznica. V pozni jeseni. Epilog. Gosp. založnik L. Schwentner v Ljubljani je oskrbel zbirki izvirne platnice in jako fin, eleganten papir. Cena je 1 gld. 80 kr., po pošti 1 gld. 90 kr. Ocenio ob priliki. Za danes „Vinjete“ prav toplo priporočamo.

Hrvatski narod. Hrvatskom narodu poklanja Ivan Nep. Jemeršič. Ime župnika in pisatelja Jemeršiča je Slovincem znano po njegovi lepi knjigi: „Majka u radu za Boga i Hrvatsku“ — katero je priredil za Slovenke Simon Gregorčič pod naslovom: „Materino delo za Boga in domovino“, in je izšla v založbi g. A. Gabrščka v Gorici. Ravnokar je pa izdal ta marljivi pisatelj in navdušeni Hrvat zopet lepo 544 strani obsezajočo knjigo pod gornjim naslovom. Izšlo je drugo izdanje te knjige, iz katere je bilo lani državno pravdnštvo zaplenilo celo vrsto odstavkov, v vsled česar je bila nastala velika škoda pisatelju, podjetnemu župniku Jemeršiču. No, kljubu temu je priredil novo izdanje, in tako leži pred nami knjiga: „Hrvatski narod“. Že sam naslov pove, kaj da obsega, namreč zgodovino hrvatskega naroda. Knjiga je pisana poljudno in razločno, zato sežejo po njej sigurno v prvi vrsti Hrvatje in za njimi isti, ki se zanimajo za povestnico bratskega nam naroda. Knjiga stane 1 gld. 20 kr., po pošti 15 kr. več. Naročila sprejema Ivan Nep. Jemeršič, župnik. Grubišopolje, Hrvatska.

Vaclav Vladivoj Tomek: „Povjest kraljevine Češke.“ Pohrvalio, životopisom pisca i uvodom popratio Ivan Nep. Jemeršič, župnik. Tudi ta 453 strani obsegajoča knjiga je zagledala te dni beli dan. Na uvodnem mestu pravi g. prelagatelj: „Djelo ovo prikazujem: „Uzajemnom poznavanju, istinskom bratimstvu i iskrenoj ljubavi Čeha i Hrvata!“ — Tudi Slovenci smo veliki prijatelji Čehov in „zato bi bilo želeti, da bi se tudi za Slovence priredila ta knjiga, da bi še natančneje se učili spoznavati bratski nam česki narod. Pa tudi gornja knjiga „Hrvatski narod“ bi se dala lepo prirediti za Slovence. To pokladamo podjetnemu g. A. Gabrščku na sree. „Povjest kraljevine Češke stane 2 gld. s poštnino vred in se dobiva pri pisatelju.“

Zbirka slovenskih narodnih pesnij za citre sestavil J. Petritz. I. II. in III. zvezek. Cena vsakega zvezka 60 kr. Založil J. Giontini v Ljubljani. Vsak zvezek obsega 20 pesem; citrašem jih toplo priporočamo.